

Rapport

efter kvalitetsgranskning av gymnasial lärlingsut-
bildning vid gymnasieskolan Praktiska Malmö
City i Malmö kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Praktiska Malmö City

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Resultat

Inledning

Ungefär hälften av eleverna i gymnasieskolan går på ett yrkesprogram. I den nya gymnasieskolan från 2011 finns det 18 nationella program, varav tolv räknas som yrkesprogram och sex som högskoleförberedande program. De nationella yrkesprogrammen kännetecknas av att examensmålen tar sikte på arbetslivets behov och att programmen innehåller yrkesämnen. Yrkesprogrammen ska enligt skollagen utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning. Alla elever på yrkesprogram ska inom ramen för utbildning också ges möjlighet att uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning.

Skolinspektionens kvalitetsgranskning omfattar elever som påbörjade sin utbildning höstterminen 2011 vilket innebär att 2010 års skollag är utgångspunkt för Skolinspektionens granskning. Elever i högre årskurser som följer äldre bestämmelser ingår inte i denna granskning. Gymnasial lärlingsutbildning definieras enligt 1 kap. 3 § gymnasieförordningen som "utbildning inom ett yrkesprogram som till mer än hälften genomförs på en eller flera arbetsplatser utanför skolan". På en gymnasial lärlingsutbildning ska således mer än hälften av den totala utbildningstiden genomföras på en arbetsplats, motsvarande minst 1251 gymnasiepoäng.

Med arbetsplatsförlagd utbildning avses, enligt 1 kap. 3 § gymnasieförordningen "lärande på ett program som genomförs på en eller flera arbetsplatser utanför skolan". Både svenska och internationella studier av yrkesutbildningars kvalitet visar på att en viktig framgångsfaktor är att det bedrivs en planerad och systematisk samverkan mellan skola och arbetsliv avseende den arbetsplatsförlagda utbildningen.

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av gymnasial lärlingsutbildning under våren/hösten 2012. Granskningen vid gymnasieskolan Praktiska Malmö City i Malmö kommun ingår i detta projekt.

Praktiska Malmö City besöktes den 13 och 14 november 2012. Ansvariga inspektörer har varit Annette Johnsson och Evy Öst. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av gymnasial lärlingsutbildning genomförs totalt i 24 kommunala skolor och 16 fristående skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om gymnasieskolan Praktiska Malmö City i Malmö kommun

Samtliga elever på gymnasieskolan Praktiska Malmö City går gymnasial lärlingsutbildning. De program som skolan erbjuder är barn- och fritidsprogrammet, bygg- och anläggningsprogrammet, handel- och administrationsprogrammet, industritekniska programmet, VVS- och fastighetsprogrammet samt vård- och omsorgsprogrammet. Då Skolinspektionens kvalitetsgranskning inte omfattar alla gymnasieskolans program är det endast bygg- och anläggningsprogrammet, handel- och administrationsprogrammet samt vård- och omsorgsprogrammet på skolan som är föremål för denna granskning. Skolan har en rektor för samtliga program. Sammanlagt sextiosex elever går på skolans utbildningar. Yrkeslärarna är mentorer för eleverna inom respektive program och kontaktansvariga gentemot arbetsplatserna. Vid intervjuerna deltog rektorn, yrkeslärare, handledare samt elever. Vid återkopplingen deltog även en representant för huvudmannen. Skolinspektionen besökte fyra arbetsplatser.

Underlaget för granskningen består av dokument från skolan samt av information som samlades in vid intervjuer den 13 och 14 november 2012.

Syfte och frågeställningar

Syfte

Skolinspektionen har granskat kvaliteten i gymnasial lärlingsutbildning för att säkerställa att eleverna ges möjlighet att utveckla de yrkeskunskaper de har rätt till. Detta gäller särskilt de arbetsplatsförlagda momenten liksom hur dessa fasas ihop med de skolförlagda momenten. Skolinspektionens tidigare kvalitetsgranskning av det arbetsplatsförlagda lärandet i gymnasieskolan från 2010 visar på allvarliga brister i många avseenden. För den nya utbildningsformen gymnasial lärlingsutbildning är kvalitet i det arbetsplatsförlagda lärandet av helt avgörande betydelse då mer än hälften av utbildningen ska vara arbetsplatsförlagd. Eventuella kvalitetsbrister i utbildningen på arbetsplatsen kan därför inte på samma sätt som vid traditionell yrkesutbildning kompenseras med skolförlagda moment.

Gymnasial lärlingsutbildning kan bedrivas inom ramen för samtliga yrkesprogram som en av två alternativa vägar till en yrkesexamen. Det är viktigt att försäkra sig om att kvaliteten är hög och jämn så att den nya utbildningsformen upplevs som ett likvärdigt alternativ till en i huvudsak skolförlagd yrkesutbildning.

Frågeställningar

För att säkerställa att eleverna inom lärlingsutbildningen får den utbildning de har rätt till måste granskningen omfatta kvaliteten i de yrkesinriktade delarna av gymnasiala lärlingsutbildningen oavsett deras förläggning. Kvalitetsgranskningen styrs därför av följande huvudfrågeställningar:

1. Genomförs det arbetsplatsförlagda lärandet inom lärlingsutbildningen i enlighet med gymnasieskolans styrdokument och i samverkan med det lokala arbetslivet så att utbildningens kvalitet säkerställs?
2. Ser skolan till att de skolförlagda och arbetsplatsförlagda momenten fogas samman så att kvaliteten och likvärdigheten i de yrkesinriktade delarna av lärlingsutbildningen säkerställs?

För att kunna genomföra granskningen har dessa huvudfrågeställningar brutits ned i 17 specifika frågor som mer direkt belyser olika

kvalitetsaspekter i den gymnasiala lärlingsutbildningen. Dessa frågor har grupperats i följande fem områden för att ge struktur i granskningen.

- A. Planering av utbildningen
- B. Genomförande av utbildningen på skola och arbetsplats
- C. Elevens situation
- D. Uppföljning och bedömning
- E. Utvärdering och kvalitetsarbete

Metod och material

Metod

Kvalitetsgranskningen av gymnasial lärlingsutbildning omfattar såväl arbetsplatsförlagt lärande (APL) som de skolförlagda yrkesinriktade delarna av utbildningen, men tyngdpunkten ligger på den arbetsplatsförlagda delen. En kombination av enkäter och intervjuer samt observationsstudier har utgjort grunden för granskningen. Granskningen av de 40 gymnasieskolorna med gymnasial lärlingsutbildning genomförs under perioderna maj samt september-december 2012.

Intervjuerna omfattar elever, yrkeslärare, rektor och handledare på arbetsplatsen. Varje skolbesök beräknas omfatta två-tre arbetsdagar. I samband med att dokument begärts in har Skolinspektionen därutöver efterfrågat en verksamhetsbeskrivning som fyllts i av rektor. Skolinspektionen har på så vis fått en inledande bild av hur skolans undervisning och det arbetsplatsförlagda lärandet är upplagt. Fyra nationella program har ingått i granskningen, bygg- och anläggning, fordons- och transport, handels- och administration samt vård och omsorg. Det är inte troligt att det finns lärlingar inom alla fyra granskade program på samtliga utvalda skolor. Därför har vid urvalet beaktats att det totalt ändå blir en jämn spridning mellan de fyra programmen.

Vid varje utvald skola har två till tre gymnasiala lärlingar per program utsetts för intervju inom de fyra yrkesprogram som projektet valt ut för granskning. Som en följd av urvalet intervjuas även dessa elevers handledare på arbetsplatsen och yrkeslärare i karaktärsämnen med ansvar för bedömning och betygssättning samt den rektor som har ansvaret för eleven.

Inför skolbesök och arbetsplatsbesök har projektledning och inspektörer informerat om projektets syfte, hur granskningen går till och hur insamlad information kommer att hanteras. De utvalda eleverna har i första hand intervjuats ute på sina lärlingsplatser, ibland har det även gjorts på skolan. Även lärlingarnas handledare har intervjuats på sina arbetsplatser. Den yrkeslärare som är ansvarig för eleven intervjuas på skolan, liksom den rektor som är ansvarig för de gymnasiala lärlingarna. Skolbesöket har avslutats med en återkoppling från inspektörerna till rektorn.

För intervjuerna har särskilda intervjuguider tagits fram utifrån vilka inspektörerna har genomfört strukturerade intervjuer. Frågeställningarna för granskningsprojektet har brutits ner i intervjufrågor anpassade för de olika grupperna. Syftet med intervjuerna har varit att få intervjupersonerna att kunna tala relativt fritt inom ramen för de frågeområden som bestämts. Det är önskvärt att intervjuerna hålls mer som öppna samtal, inte minst vid besöken på arbetsplatser.

För att få större djup i granskningen och ett mer undervisningsnära perspektiv har, där så varit möjligt, ett antal observationer genomförts genom att eleven följs i dennes aktuella aktivitet. Sådana observationer kan sen ligga till grund för samtalen med elev, handledare och lärare.

Resultat

A. Planering av utbildningen

I propositionen 2010/11:104 framhåller regeringen att en viktig förutsättning för att utbildningen på arbetsplatsen ska hålla hög kvalitet är att samarbetet mellan skolan och arbetsplatsen fungerar bra. Läraren och företrädaren för arbetsplatsen bör gemensamt planera och fördela innehållet i utbildningen, men det är läraren som med stöd av handledarens underlag ska ansvara för betygssättning av alla kurser. Även den Nationella lärlingskommittén (SOU 2011:72) har påtalat vikten av lärarens och handledarens gemensamma planering.

- **Finns en uttalad strategi för gymnasial lärlingsutbildning vid skolan?**

Malmö Praktiska City ingår i utbildningsföretaget Vindora AB som har gymnasial lärlingsutbildning som sin huvudsakliga verksamhet. Skolan erbjuder endast lärlingsutbildning, varför hela skolans strategi och organisation är inriktad på denna utbildningsform. Skolan har sedan 2008 erbjudit lärlingsutbildning, först inom lärlingsförsöket och sedan 2011 inom lärlingsutbildningen. Skolan har ett nära samarbete med arbetslivet och arbetar med att systematisera uppföljningen av elevernas arbetsplatsförlagda lärande för större likvärdighet mellan samtliga lärlingsprogram på skolan.

Skolinspektionen bedömer att det finns en uttalad strategi för gymnasial lärlingsutbildning vid skolan.

- **Hur planerar och organiserar skolan lärlingsutbildningen?**

Eleverna i årskurs ett är ute på arbetsplatsförlagt lärande (APL) två eller tre veckor på höstterminen och två dagar i veckan på vårterminen. I årskurs två är de på APL måndag och tisdag varje vecka och i årskurs tre från onsdag till fredag (det kan även vara fyra dagar i veckan i årskurs tre). Detta motsvarar endast från 42 till 49 procent av elevernas utbildning och når inte upp till skollagens krav om att gymnasial lärlingsutbildning i huvudsak ska vara förlagd till en eller flera arbetsplatser.

På vård- och omsorgsprogrammet är intentionen att eleverna får en bredd och att de har sett så mycket inom yrket som möjligt under utbildningen; årskurs ett – vårdboende, årskurs två – sjukhus och årskurs tre – val mellan

barn eller psykiatri. Inom handel- och administration försöker man få eleverna att prova på olika branscher, t.ex. dagligvaruhandel i årskurs ett. Inom bygg- och anläggning har man ingen planering för byte av arbetsplats, om det fungerar stannar eleven kvar på samma arbetsplats. De kursmoment som inte eleven har fått på sin arbetsplats genomförs på skolan.

Skolinspektionen fann att det finns en otydlighet för flera av de handledare och elever som besöktes på arbetsplatserna angående den långsiktiga planeringen av elevens lärlingsutbildning. Vid elev- och handledarintervjuerna framkom att eleverna och handledarna inom vård- och omsorgsprogrammet hade en klar uppfattning om planeringen av sin lärlingsutbildning medan övriga elever som Skolinspektionen träffade var osäkra på om de skulle vara kvar nästa termin vid samma arbetsplats. Vid någon arbetsplats sa handledaren en sak medan eleven hade en annan uppfattning om sin fortsatta placering vid arbetsplatsen. Det framkom vid elevintervjuerna att eleverna anser att det brister ibland i kommunikation mellan lärarna vilket medför otydlighet om utbildningen för eleverna.

Eftersom klasserna är ganska små läser eleverna på handel- och administration och vård- och omsorgsprogrammen de gymnasiegemensamma ämnena tillsammans. Det framkom i elevintervjuerna att då eleverna inom handel- och administrationsprogrammet är ute på APL tre veckor i rad, vilket eleverna inom vård- och omsorgsprogrammet inte har möjlighet till, blir under dessa veckor lektionerna i de gymnasiegemensamma ämnena inställda för de sistnämnda eleverna.

Skolinspektionen bedömer att skolan behöver tydliggöra för elever och handledare den långsiktiga planeringen av elevens utbildning. Skolan behöver utöka andelen arbetsplatsförlagd utbildning då skolan inte uppfyller kraven på dess omfattning inom lärlingsutbildningen. Skolan behöver också säkerställa undervisningstiden för eleverna inom vård- och omsorgsprogrammet då dessa elever under perioder saknar både arbetsplatsförlagd undervisning och undervisning i gymnasiegemensamma ämnen.

• ***Finns förutsättningar för en skolförlagd inledning på lärlingsutbildningen?***

Under rundvandringen på skolan kunde Skolinspektionen se att det fanns lokaler och utrustning för de programgemensamma ämnena och de handledare som Skolinspektionen intervjuade var nöjda med lärlingarnas förkunskaper inom yrket. Lärarna berättar om samarbete med både näringsliv (handel- och administration) och andra skolor (bygg- och anläggning) för att förbereda eleverna inför sin APL och för att de ska uppnå samtliga kunskapskrav.

Skolinspektionen bedömer att det finns förutsättningar för en skolförlagd inledning på lärlingsutbildningen.

- **Har alla elever tillgång till lärlingsplatser?**

Rektorn berättade att i stort sett samtliga elever har tillgång till lärlingsplatser, förutom några elever som varit svåra att placera. Det är ca 8-10 elever som vid Skolinspektionens besök inte är ute på APL, dessa elever har utretts och har vid behov fått åtgärdsprogram.

Skolinspektionen bedömer att alla elever har tillgång till lärlingsplatser och att skolan har beredskap för de elever som skolan inte lyckas placera.

- **Vem har ansvaret för att skaffa lärlingsplatser?**

Enligt 4 kap. 12 § gymnasieförordningen är arbetsplatsanskaffning skolhuvudmannens ansvar. I praktiken är det oftast yrkeslärarna som har ansvaret att anskaffa lärlingsplatser, så även på Praktiska Malmö City. Många elever har egna förslag på arbetsplatser vilka yrkeslärarna kontrollerar innan de eventuellt godkänner dem.

Skolinspektionen konstaterar att skolhuvudmannen har delegerat till lärarna att anskaffa lärlingsplatser.

- **Finns brister i utformning av utbildningskontrakt?**

Enligt skollagen ska det för elev i gymnasial lärlingsutbildning upprättas utbildningskontrakt som bl a ska ange vilka delar av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen och omfattningen av dessa delar. Så är ofta inte fallet utan i bästa fall fogas en bilaga till kontraktet eller annat dokument, t ex individuell studieplan som anger detta. Detta är väsentligt dokument för planeringen av elevens utbildning så att den motsvarar kraven i styrdokumentet. I förarbetena (prop. 2010/11: 104, Kvalitet i gymnasial lärlingsutbildning) framhålls att fördelningen av utbildningens innehåll mellan arbetsplats och skola är en viktig uppgift. Likvärdig utbildning förutsätter att uppdelning och planering hela tiden tar sin utgångspunkt i de nationellt beslutade ämnesplanerna. Regleringen i kontraktet ska alltså utgå från ämnesplanerna. Detta gäller även när utbildningen sker på en arbetsplats. Regeringen anser vidare att utbildningskontraktet ska vara ett sammanhållet avtal som reglerar förhållandet mellan skolhuvudman, arbetsplats och elev, varför det av utbildningskontraktet bör framgå vad som är förlagt till arbetsplats.

Dokumentanalysen visade, och i intervjuer framkom det, att det finns utbildningskontrakt för samtliga elever. Dessa utbildningskontrakt är avtal mellan skola och arbetsplats om att arbetsplatsen tillhandahåller en APL-plats för eleven. Dock framkommer inte i kontrakten vilka delar av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen och omfattningen av dessa.

Skolinspektionen bedömer att utbildningskontrakten inte uppfyller skollagens krav då de saknar information om vilka delar av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen och omfattningen av dessa delar.

B. Genomförande av utbildningen i skola och på arbetsplats

Regeringen anser, i likhet med Skolinspektionens kvalitetsgranskning av APU (rapport 2011:2), att det är angeläget att elevens yrkeslärare gör regelbundna besök på arbetsplatsen. Sådana besök kan både ha till syfte att följa upp lärlingens kunskapsutveckling och att i samarbete med handledaren stämna av att lärlingens arbetsuppgifter i bredd, djup och innehåll svarar mot de mål som finns uppställda för utbildningen. Erfarenheter från lärlingsförsöket visar att kontakten mellan handledare, lärare och lärling har stor betydelse för arbetsplatsens upplevelse av lärlingsutbildningen. Regeringen lämnar dock inget förslag om att reglera denna typ av arbetsplatsbesök, något som Skolinspektionen tidigare har uttryckt ett behov av (prop. 2010/11:104).

- **Hur säkerställer skolan arbetsplatsens kvalitet**

Vid intervjuer med elever, handledare och lärare framkom att lärarna följer upp eleverna genom besök och elevernas veckorapporter. I dessa veckorapporter beskriver eleverna vad de utfört på arbetsplatsen i relation till kursmålen.

Skolinspektionen bedömer att skolan säkerställer arbetsplatsens kvalitet.

- **Hur ofta besöker skolan eleverna och deras handledare under APL och vad avhandlas vid besöken?**

Vid Skolinspektionens besök på arbetsplatserna framkom att skolan nyligen börjat med ett nytt uppföljningsmaterial som uppskattades av handledarna. Handledarna tyckte att materialet var tydligt och lättbegripligt när det gäller att se vilka kurser de olika momenten relaterar till. Materialet består av en matris och ett formulär för veckorapport där kursmomenten beskrivs. Inspektörerna kunde dock inte se så många exempel på dess användning då det var så nytt. Lärarna för respektive program besöker arbetsplatserna regelbundet. Rektorn

berättar att skolan rekommenderar lärarna att kontakt med arbetsplatsen ska tas var tionde APL-dag. Dessa besöks utformning varierar mellan de olika lärarna och huvuddelen av uppföljningen av elevernas utbildning består av veckorapporterna. I formuläret för veckorapport redogör eleven varje dag för vad den gjort samt för varje dag bedömer handledaren på en skala hur pass självständigt eleven har genomfört momenten. Vid Skolinspektionens besök på arbetsplatserna inom handel- och administrationsprogrammet framkom det vid elev- och handledarintervjuerna att dessa arbetsplatser har haft betydligt färre besök från skolan än det av skolan rekommenderade antalet. Detta menade rektorn berodde på att det har varit lärarbyte inom programmet.

Skolinspektionen bedömer att lärarna besöker och följer upp lärandet hos de flesta eleverna regelbundet men att skolan behöver se till att samtliga elevers utbildning följs upp.

- ***Hur säkerställer skolorna handledarens lämplighet och ser till att handledarutbildning genomförs?***

Enligt regeringens bedömning i prop. 2010/11:104 är handledarnas kompetens avgörande för kvaliteten i den gymnasiala lärlingsutbildningen. Kompetens handlar dels om djup och bredd i yrkeskunskaperna, dels om kunskap om lärlingsutbildningens förutsättningar, t.ex. de mål och kunskapskrav som finns för den gymnasiala lärlingsutbildningen. Flera remissinstanser, däribland Skolverket och Nationella lärlingskommittén (SOU 2011:72), har föreslagit att handledarutbildning ska vara obligatorisk för deltagande arbetsplatser. Regeringen gör samma bedömning, när det gäller betydelsen av kompetenta handledare men väljer att inte göra handledarutbildning obligatorisk. Skolhuvudmannen har ett stort ansvar när det gäller att se till att handledarna har den kunskap och erfarenhet som krävs för uppdraget. Det innebär att skolhuvudmännen bör ge handledare information, stöd och utbildning kring lärlingsutbildningens innehåll, mål, ramar och ansvarsfördelningen mellan skola och arbetsplats.

Vid handledarintervjuerna uppger de flesta av handledarna att de har blivit tillfrågade av skolan om utbildning och erfarenhet. Det framkom även att skolan erbjuder handledarutbildning. Rektorn berättade att det är yrkeslärarna som ansvarar för handledarutbildningen och att handledarna får ta del av en. Av de fyra handledare som Skolinspektionen träffade hade en gått skolans handledarutbildning och var mycket nöjd med den. På en annan arbetsplats hade handledarens chef gått den eftersom hon/han var övergripande ansvarig för eleven. En av de fyra handledarna hade blivit erbjuden men inte kunnat delta och den fjärde var ny som handledare och kände inte till att det fanns någon handledarutbildning. Det framkom vid elev- och handledarintervjuerna att handledarnas

kunskap om elevernas utbildning varierar mycket mellan de olika studieinriktningarna.

Skolinspektionen bedömer att skolorna säkerställer handledarens lämplighet men att skolan behöver se till att samtliga handledare får nödvändiga kunskaper för att utföra sitt uppdrag.

- *Hur fungerar programråden?*

Inom programmen bygg- och anläggning samt vård- och omsorg finns fungerande programråd med representanter från arbetsliv och skola medan det på handel- och administrationsprogrammet inte finns något programråd. Inom vård- och omsorgsprogrammet har man gemensamt programråd med Rönnens gymnasium där alltid elever finns med. Vid handledarintervjuerna framkom dock att kunskapen om programråden och deras arbete var mycket bristfällig hos både de elever och de handledare som Skolinspektionen träffade.

Skolinspektionen bedömer att skolan behöver utveckla organisationen av programråd så att samtliga program har ett fungerande sådant.

C. Elevens situation

- *Hur förbereds eleverna innan de går ut på sin första arbetsplats?*
- *Hur säkerställer skolans att arbetsplatsens värdegrund ligger i linje med skolans krav?*

Rektorn berättar att skolan har arbetat mycket med värdegrundsfrågor. För något år sedan var det en mycket orolig miljö på skolan. Man har tagit hjälp från Utbildningsförvaltningen i Malmö kommun genom "Fotboll mot rasism" och kända profiler på radioprogrammet "Din gata" som arbetar med värdegrundsfrågor. Skolan har även startat en tjejgrupp och anställt en elevassistent.

Vid intervjun med rektor och biträdande rektor framkom att yrkeslärarna har uppmärksammat skolledningen på att det kan vara ganska tufft på arbetsplatserna. Skolledningen berättade att de har börjat föra en dialog med arbetsplatserna och även med branschorganisationerna om värdegrund. Bland annat har de pratat centralt med en av branschorganisationerna om de signaler om rasism gentemot lärlingselever som de fått sig tillhanda. På ämnet samhällskunskap tas också upp frågor kring värdegrund, miljön på arbetsplatser osv. Skolinspektionens genomgång av planen mot kränkande behandling

visade att den saknar en kartläggning av risker under det arbetsplatsförlagda lärandet.

Skolinspektionen bedömer att skolan förbereder eleverna väl innan de går ut på sin första arbetsplats, att de tar upp och förbereder eleverna för kritiska värdegrundssituationer. Skolan behöver dock utveckla sin plan mot kränkande behandling och i den analysera och kartlägga vilka risker som kan uppkomma på arbetsplatserna så att skolan genom planen har ett instrument för att kunna följa upp elevernas situation på arbetsplatsen.

- *Kan arbetsplatserna anpassas till elever med särskilda behov?*
- *Hur hanterar skolan elever med svag motivation och/eller bristande social kompetens?*

Rektorn berättar att skolan arbetar mycket med dem som brister i motivation och menar att det ofta handlar om bristande självförtroende. Enligt rektorn finns åtgärdsprogram i yrkesämnena, några fall har eleverna varit sjuka och då har man gjort åtgärdsprogram för att se till att de kan komplettera det de har missat på skolan.

Skolinspektionen bedömer att skolan anpassar utbildningen och ger stöd till de elever som har särskilda behov.

D. Uppföljning och bedömning

I propositionen 2010/11:104 framhåller regeringen att läraren och företrädaren för arbetsplatsen gemensamt bör planera och fördela innehållet i utbildningen, men det är läraren som med stöd av handledarens underlag ska ansvara för betygssättning av alla kurser.

- *Hur bedöms och betygssätts elevernas yrkeskunskaper?*

Det framkom vid dokumentanalysen att det inte är tydligt i de individuella utvecklingsplanerna när kurserna avslutas och ska betygssättas. Vid Skolinspektionens arbetsplatsbesök framkom det att lärarnas tillvägagångssätt när det gäller betygssättning skiljer sig mycket åt. Detta beror delvis på att i något fall var handledaren alldeles ny i sin roll som handledare, när Skolinspektionen var där var det första dagen med eleven, i ett annat fall var det läraren som var ny och det var svårt att få fram någon tydlig bild på hur man brukade göra. I de två fall där man hade större kontinuitet; bygg- och anläggning och vård- och omsorg beskrev lärarna att man till stor del använde sig av veckorapporterna, där även handledarens omdöme finns antecknat, vid betygssättningen. Vid handledarintervjuerna framkom en varierande nivå hos handledarna när det gäller kunskap och kännedom om bedömning och betygskriterier. Det nya materialet som precis hade börjat användas var uppskattat hos flera av handledarna som ett stöd i

uppföljningen av elevernas lärande. Även eleverna visade på stor spridning när det gäller kunskapen om vad som betygssätts. Några elever berättade att deras lärare ofta pratar med dem om hur de ligger till i sina ämnen, att man ofta går igenom betygskriterierna och vad man ska kunna medan andra elever inte visste vad som bedömdes eller vem som bedömde vad.

Skolinspektionen bedömer att skolan behöver utveckla arbetet kring betygssättning så att samtliga handledare är delaktiga i bedömningen av eleverna och att det blir tydligt för eleverna vad som betygssätts.

- **Finns tillgång på yrkeslärare som kan undervisa i skolförlagda delar samt kommunicera med handledaren om yrkesinnehållet på arbetsplatserna?**

Enligt skollagen 2 kap § 13 ska huvudmannen för undervisning använda lärare som har en utbildning som är avsedd för den undervisning som läraren ska bedriva.

Enligt skollagen 2 kap § 18 får huvudmannen om det inte finns någon lärare att tillgå inom egen organisation som har den utbildning som krävs använda en annan person för att bedriva undervisningen. En sådan person ska:

- 1. vara lämplig att bedriva undervisningen, och*
- 2. i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som krävs för undervisningen.*

Normalt får en person som avses i 2 kap § 18 endast användas för bedriva undervisning under högst ett år i sänder, vilket dock inte gäller undervisning i yrkesämne.

Vid dokumentanalysen framkommer det att inom vård- och omsorgsprogrammet har samtliga lärare en vårdlärarexamen. Vid handel- och administrationsprogrammet har en av de två lärarna handelslärarexamen. Den andre handelsläraren har lärarexamen i historia och religion och har haft eget företag sedan 2006, det framgår dock inte i dokumenten inom vilken bransch. Inom bygg- och anläggningsprogrammet har läraren inte någon yrkeslärarexamen men mångårig erfarenhet inom branschen som plåtslagare. Det finns inte någon lärare att tillgå inom den egna organisation som har den utbildning som krävs för behörighet. Skolledningen bedömde att lärarna var de mest kompetenta av dem som sökte anställningarna.

Skolinspektionen bedömer att det finns tillgång på yrkeslärare som kan undervisa i skolförlagda delar samt kommunicera med handledaren om yrkesinnehållet på arbetsplatserna.

E. Utvärdering och kvalitetsarbete

- *Hur följs den gymnasiala lärlingsutbildningen upp och utvärderas i syfte att tillvarata erfarenheter för att förbättra och utveckla den?*

Rektorn berättar i intervjun att en del av de elever som kommer ut på sina lärlingsplatser tröttnar efter bara en vecka och slutar gå till arbetsplatsen, vilket enligt rektorn i förlängningen medför problem genom att skolan mister förtroendet hos arbetsgivare. Varannan vecka har rektorn möte med företrädare för programmen och får då information om hur det går för eleverna och deras eventuella frånvaro. Skolan menar att man gjort ett flertal försök att placera dessa elever men inte lyckats på grund av elevernas stora frånvaro eller ständigt sena ankomster. Vid elevintervjuerna framkommer att eleverna gör en utvärdering av sin APL en gång om året, de hade dock inte fått någon återkoppling på dessa utvärderingar. Handledarna hade inte deltagit i någon utvärdering av APL. I dokumentanalysen framgår att det arbetsplatsförlagda lärandet inte ingår som en del i det dokumenterade kvalitetsarbetet.

Skolinspektionen bedömer att skolan gör utvärderingar av APL men att inte alla parter deltar i dessa utvärderingar. Skolan behöver inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet utvärdera och följa upp det arbetsplatsförlagda lärandet för att tillvarata erfarenheter och därigenom förbättra och utveckla lärlingsutbildningen.

Sammanfattning:

-
1. **Genomförs det arbetsplatsförlagda lärandet inom lärlingsutbildningen i enlighet med gymnasieskolans styrdokument och i samverkan med det lokala arbetslivet så att utbildningens kvalitet säkerställs?**

Skolinspektionen bedömer att gymnasieskolan Praktiska Malmö City i Malmö har ett nära samarbete med arbetslivet och att den arbetar med utveckling av en systematisering av uppföljning av elevernas lärande för att öka likvärdigheten mellan samtliga lärlingsutbildningar på skolan. Lärarna följer upp eleverna genom besök samt genom elevernas dokumentation och handledarnas bedömning av elevernas APL. Skolan har välfungerande programråd inom vård- och omsorgsprogrammet och bygg- och anläggningsprogrammet, men saknar helt programråd inom handel- och administrationsprogrammet. Skolan erbjuder handledarutbildning men alla handledare har inte genomgått utbildningen.

2. Ser skolan till att de skolförlagda och arbetsplatsförlagda momenten fogas samman så att kvaliteten och likvärdigheten i de yrkesinriktade delarna av lärlingsutbildningen säkerställs?

Skolinspektionen bedömer att gymnasieskolan Praktiska Malmö City i Malmö kommun ser till att de skolförlagda och arbetsplatsförlagda momenten fogas samman men att skolan inte i tillräcklig grad ser till att den långsiktiga planeringen av respektive elevs lärlingsutbildning är tydlig för samtliga elever och handledare. I utbildningskontrakten framkommer inte vilka delar av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen och omfattningen av dessa delar. Det finns på skolan förutsättningar för skolförlagd undervisning och eleverna upplevs av handledarna som väl förberedda för sin APL. Det är inte tydligt för samtliga elever och handledare vad som betygssätts under APL i relation till det skolförlagda lärandet samt vilken roll handledaren har vid betygssättningen.

Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete i syfte att höja verksamhetens kvalitet i första hand bör genomföras inom följande område:

- Skolan behöver arbeta för att tydliggöra för elever och handledare den långsiktiga planeringen av den enskilda elevens utbildning. Skolan behöver också se till att samtliga handledarna får nödvändiga kunskaper för sitt uppdrag.
- Utbildningskontrakten behöver utvecklas då de saknar information om vilka delar av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen och omfattningen av dessa delar.
- Skolans kvalitetsarbete behöver utvecklas så att det arbetsplatsförlagda lärandet följs upp och utvärderas i syfte att tillvarata erfarenheter och utveckla utbildningen.